

I. MARXIZMUS—LENINIZMUS

A TÁRSADALMI-FOGLALKOZÁSI ÁTRÉTEGZŐDÉS NÉHÁNY JELLEMVONÁSA

Írta: K-TÓTH FERENC

1. A mobilitás polgári értelmezése

A társadalmi mozgékonyosság (mobilitás) fogalma a polgári szociológiából származik, és *lényegében* a társadalmi osztály- és réteg struktúrában végbemenő horizontális és vertikális változást fejez ki. A mobilitás e kétféle fogalma több, mint harminc éve kialakult az angolszász szociológiában főként SORKIN, az orosz származású amerikai szociológus munkássága alapján. [1]

A mai polgári szociológiában a mobilitás értelmezése individualizálódott, az *egyén* felé fordult, a mozgás objektív *anyagi* vonatkozásaival, az erre épülő osztály- és réteg mobilitással nem foglalkoznak. Számos, vizsgálati adatokra épülő szociológiai elemzés kísérli meg, hogy kapcsolatot teremtsen — kizárólag — foglalkozási státus [2] és az egyén nézetei, értékfogalmai és viselkedési normái között. Így például a szavazáson megnyilatkozó viselkedésre vonatkozó tanulmányok megállapítják, hogy különbözőség van a „fizikai” és a „szellemi” munkások között. Az osztályhoz való tartozás és osztályöntudat vizsgálatai az osztályhelyzettel kapcsolatos szubjektív érzéseket a foglalkozási helyzettel hozzák kapcsolatba. [3] Az az erőfeszítés, mely az USA-ban társadalmi osztályhelyzet szerinti fokozatokat akar kiépíteni, a foglalkozási helyzetet a fokozat fő ismérveként használja.

„Egy ember foglalkozása rendkívül erős befolyást gyakorol arra, — mondja H. DEWEY ANDERSON és PERCY E. DAVIDSON a Foglalkozási tendenciák az USA-ban c. tanulmányában — hogy kijelölje számára és közvetlen családtagjai részére társadalmi helyüket, lakóhelyük kiválasztásában, a gyermek foglalkozásának meghatározásában, amikor munkába lépnek. A munka, mellyel az egyén megkeresi kenyerét, az egyénre ráüti formájának és szintjének bélyegét, meghatározza szabad idejének felhasználását, korlátok közé szorítja érdeklődését, vágyainak és törekvéseinek elérését, s igyekszik megszabni műveltségének határait is. Egyszóval, kivéve azt a kevés személyt, akinek életmódját és jövőjét hatalmas vagyon öröksége biztosítja, *a foglalkozás az emberi pályák legfőbb determinánsa*”. (K-T. F. kiemelése). [4]

Mindezek a tanulmányok tehát azon a megerősített feltevésen alapulnak, hogy a mód, ahogyan egy személy gondolkodik és cselekszik, s az, ahogyan mások tekintenek rá, nagymértékben foglalkozási élményei által determinált. Ez még akkor is így van, ha egy olyan, a mobilitással foglalkozó mai standard munkát veszünk figyelembe, mint S. M. LIPSET és R. BENDIX *Social Mobility in Industrial Society* c. könyve. [5] Ők is, mint a többi nyugati mobilitás vizsgálók egyszerűen a foglalkozás szerinti strukturális modellt alkalmazzák, és a mozgást neveléssel és a család helyzetével hozzák összefüggésbe. [6]

Ez egyrészt azt jelenti — most egy osztályra konkretizálva —, hogy „alárendelt részproblémák viszonylag helyes megoldása nem mindig sérti a burzsoá filozófus

* Részlet: „A parasztság osztály- és rétegstruktúrája” c. tanulmányból.

által képviselt osztályérdekeket, adott esetben egyenesen a burzsoá érdekek kívánja az ilyen problémák viszonylag objektív feldolgozását”. [7] Másrészt a mai polgári kutatóintézetekben folyó, módszereiben szabványosított nagyvállalatok és hivatalok megrendeléseire dolgozó kutatás a legtöbb esetben minden fázisában és egész szellemében bürokratizálódott, társadalomképe egy bürokratikus réteg konzervatív ideológiája.

2. A mobilitás marxista értelmezése

A hazánkban végbemenő társadalmi változás és ennek következtében létrejött iparosodás és urbanizálódás nyomán kifejeződik az egyes társadalmi osztályok és rétegek számszerű, illetve egymáshoz viszonyított arányának mozgása is. [8] A mobilitás legnagyobb mértékben a mezőgazdaságból a nem mezőgazdasági foglalkozások felé irányult. Ezt a folyamatot nem tekinthetjük ma sem befejezettnek.

Érthető, hogy a marxista szociológia is hozzáfogott, egy a paraszti életformától fokozatosan távolodó réteg, valamint a falusi környezetét véglegesen elhagyott, városba költözött népesség életviszonyának, továbbá a régi életformából az újba való átmenet útját kísérő tudatformálódásnak vizsgálatához. [9]

A mai falu életében végbemenő változások annyira sokrétűek, bonyolultak, hogy egy-egy aspektus vizsgálata — például műveltségi vagy vallási viszonyoké — nem ígér kielégítő eredményt. A mi kutatásaink is igazolják HEGEDŰS ANDRÁS koncepcióját, hogy itt „A komplexitást nélkülöző módszer szükségszerűen egyoldalúsághoz vezet, és ily módon a szociológiai kutatás a falu életéről nem adhat valamennyire is kielégítő társadalomképet”. [10] Ezért a szocialista társadalom struktúrájának eddig tárgyalt rétegeképző jegyzése mellett, [11] a rétegződés egy újabb vonatkozását, a mobilitást állítjuk vizsgálatunk gyűjtőpontjába.

A szociológia szintjén a rétegmobilitás két szempontból indokolt:

a) a mozgás bizonyos vonatkozásban érzékelteti a rétegek közötti különbségeket és „azonosságokat”;

b) csak a rétegvizsgálatok során tudjuk a mobilitást bemutatni, mert a rétegek nyitottsága vagy éppen zártsága, a rétegek közötti távolság egy sajátos oldalról mutatja meg a rétegek helyzetét, magatartását.

3. A kutatás célja és tárgya

A függő változók közül a rétegek intragenerációs mobilitását vizsgálom; ennek tekintve azt, ha valaki adott társadalmi rétege egyik csoportjából a másik csoportba kerül.

Tekintettel arra, hogy a mobilitás alakulása az ország egyes megyéi, gyakran járásai és községei között jelentős, lényeges eltérést mutat, a mobilitás vizsgálatát községi szinten kísérem meg. „Pontosabb képet úgy alkothatnánk... — írja ERDEI FERENC — ...ha a differenciálódást községi mélységig vizsgálnánk...” „Ilyen méretű munkához azonban hosszabb idő és igen nagy feldolgozó kapacitás kellene, erre tehát csak a későbbiekben kerülhet sor.” [12]

Sajnos, a kutató számára nemcsak az idő és a feldolgozó kapacitás hiánya okoz nehézséget, hanem az is, hogy a KSH adatai nem minden esetben adnak lehetőséget a községi szinten jelentkező folyamatok szociológiai értelmezésére. Ezért

három Csongrád megyei község foglalkozási átrétegződését kérdőíves módszerrel vizsgáltam.

A kutatás reprezentatív felvételen alapul, a felvétel „lépcsőzetes” és „kvóta” kiválasztására épül. Vagyis a megye hatvankét községéből, mint alapsokaságból véletlen alapján kiválasztottunk három községet. Az így kiválasztott községek: Derekegyház, Mindszent és Szegvár.

A mintába került községek keresőit három rétegbe soroltam és azon belül megkülönböztettem kisebb csoportokat. A társadalmi rétegek és az azokon belüli társadalmi csoportok a következők:

I. Nem mezőgazdasági fizikai dolgozók

I. Munkások:

- a) Ipar, építőipar
szak- és betanított munkás
segédmunkás
- b) Kereskedelem, közlekedés, szolgáltatás
szak- és betanított munkás
segédmunkás

2. Önálló (kisiparos, kiskereskedő)

II. Szellemi dolgozók (értelmiségi: egyéb szellemi dolgozó)

III. Mezőgazdasági fizikai dolgozók

- szak- és betanított munkás
segédmunkás, alkalmi munkás

A felvételeket a községekben tanító főiskolai levelező hallgatók végezték. [13] A felvételezőknek általam előírt, a rétegek és csoportok különböző nagyságrendű alapsokasága és a községek paraszti jellege által determinált arányokhoz kellett igazodnia. [14] Az alapsokaság 45 százaléka került mintába a II-es rétegeknek, 42%-a a I/1—b, I/2 csoportoknak, 37%-a az I/1—a és 31%-a III-as kategóriáknak. [15] A mintába kerültek száma 1620 fő.

Nincs lehetőségem arra, hogy részletesen ellenőrizzem a minta megbízhatóságát. Két támpontom azonban van. Egyrészt, a főbb mutatókat egybevettem a KSH adatokkal; ennek alapján megállapítható, hogy a minta nem „torzít” lényegesen. Másrészt az eredmények önmagukban teljes összefüggő rendszert alkotnak, és a KSH adatokkal összhangban vannak.

Annak ellenére, hogy a minta nem elégíti ki mindenben a reprezentativitás kritériumait — s így az adatok nem „abszolút” pontosságúak — a következőkben vizsgált főbb összefüggések mégis helytállóak, és az eddigieknél mélyebb bepillantást tesznek lehetővé a foglalkozás-átrétegződés objektív folyamatába.

4. A foglalkozási pályák mobilitásának alapjai

A foglalkozási pályák mobilitását a szocialista iprosítás és az általános fejlődés során támadt új munkaerőszükséglet, másrészt a mezőgazdaság nagyüzemi átszervezése nyomán keletkezett munkaerő-felesleg (bár ezek a folyamatok nem mindig haladtak szinkronban egymással), determinálja. E folyamatot hazánkban, ezen belül a megyében az is bonyolítja, hogy az iparosítás viszonylag kis területen koncentrálódik, bár az utóbbi időben ez a koncentráció jelentősen kibővült. Az elmúlt öt évben Csongrád megye ipari fejlődése felgyorsult, és ipari jellegű megyévé vált. 1960-ban az ország ipari létszámának 3,2%-a, 1965-ben 3,6%-a dolgozott a megyében. A szo-

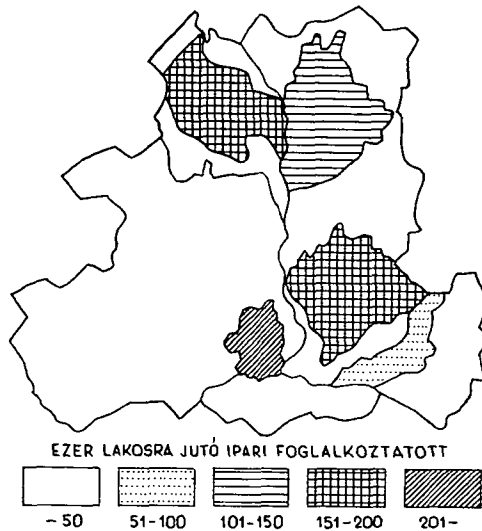
cialista iparban foglalkoztatottak számából való részesedés csak a hagyományos nehézipari megyékben (Borsod, Győr, Komárom, Veszprém), magasabb, mint Csongrád megyében. [15]

Új nehézipari ágazatok jöttek létre; kőolaj- és földgáz kitermelés, továbbá a gumiipar. Azonban a nehézipar gyorsabb ütemű fejlődése nem vezetett a megye könnyű- és élelmiszeripari jellegének módosulásához. Az ipar szerkezetére a könnyűipar túlsúlya, a nehézipar alacsony részaránya jellemző. A nehéz- és könnyűipar nagyságának viszonya csaknem fordítottja az országosnak. [16]

Az ipar a megyén belül városokba, mindenképp Szegedre összpontosul. Szegeden dolgozik a megye ipari dolgozóinak több mint 50%-a, Hódmezővásárhelyen 9 ezer fő, Szentesen 4 ezer, Csongrádon és Makón 3—3 ezer fő. Továbbá még 2—3 ezer munkás dolgozik a megye városaiban és községeiben, főleg 20 főnél aluli szövetkezeti telephelyeken. [17] Így az iparnak viszonylag kis területen történő koncentrálódása miatt az átrétegződés nagy térbeli mozgással jár.

AZ IPARBAN FOGLALKOZTATOTTAK
TERÜLETI MEGOSZLÁSA

1965

Általában a keresőknek mezőgazdaságból az iparba, vagy más nem-agrár ágazatba történő átáramlása nem von maga után szükségszerűen nagy társadalmi mozgást olyan országokban (Belgium, Nagy-Britannia, Nyugat-Németország), ahol az iparosítás egy időben ment végbe az egész állam területén. Azonban olyan országokban, ahol az ipari aktivitás viszonylag kis területre koncentrálódik (ezek közé tartozik Jugoszlávia, Olaszország és Magyarország is), a kereső népesség foglalkozási átrétegződése jelentős térbeli mozgást tesz szükségessé. [18]

A foglalkozási átrétegződés lényegében tehát két úton mehet végbe:

- A mezőgazdaságból kiváló keresők a helyben kialakuló és fejlődő ipari, vagy más nem-agrár ágazatokba mennek dolgozni;
- A keresők a migrációs folyamatok keretében kerülnek más rétegbe, csoportba.

A foglalkozási átrétegződésnek első formájából az agrár ágazatokból kilépő keresőknek viszonylag kevés százaléka élhetett. Természetesen az új, agrár ágazatokon kívüli munkahelyek nemcsak ipari munkaalkalmat jelentenek, hiszen a szolgáltató, kulturális, egészségügyi és szociális létesítmények hálózatának kiépítése során a különféle intézmények a vizsgált három község területén is nagy számban juttattak munkához a mezőgazdaságból kilépőket. Kevés olyan község van a megyében, ahol meg ne kétszereződött volna a nem-agrár keresők száma. Bármennyire jelentős is volt azonban a vidék kulturális-szociális fejlesztése, az tény, hogy amíg mezőgazdasági üzemek „ipari nagyüzemekké” nem válnak, a keresők részben migrációs folyamatok keretében kerülnek át más rétegbe, csoportba. Bár e folyamat jelentősége az utóbbi időben lényegesen csökkent. [19]

5. Állandóság és változékonyság a foglalkozási pályákon

A rétegek jellemző mozgás-modelljét annak alapján határoztam meg, hogy az egyének tízéves időintervallumban (1956—1966), milyen gyakran változtattak foglalkozást, cseréltek munkahelyet és költöztek új lakóhelyre.

1. Táblázat

Kapcsolat a mozgás egyes típusai között

Megnevezés	A mozgás terjedelme			
	Alacsony	Közepes	Magas	Összesen
	A mintában került keresők %-ban			
Foglalkozásváltoztatás	30	15	6	51
Munkahelycseré	25	14	2	41
Lakóhelyváltoztatás	6	1	—	7
Összesen	61	30	8	99

A táblázatban levő mozgás-típus kategóriákat az alábbi megfontolások alapján alkottam meg:

a) Alacsony mozgáshoz soroltam a munkahely-változtatásoknál a 0—1,9-ig, a foglalkozás vagy földrajzi helyváltoztatásoknál 0—0,9-ig terjedő mozgást.

b) Közepesnek vettem munkahelyváltoztatásoknál 2—4,9-ig, a foglalkozásváltoztatásoknál 1—2,9-ig, lakóhelyváltoztatásoknál 1—1,9-ig terjedő mozgást.

c) A magas mozgás kategóriájába került az 5-nél több munkahelyváltozás, három foglalkozásváltozás és két lakóhelyváltozás. A táblázatban feltüntetett átlagokat az 1620 megkérdezett arányában fejeztem ki.

Az adatokból kitűnik, hogy többen és egy személy többször cserél munkahelyet, mint foglalkozást, s hogy egyes esetekben több a valószínűsége annak, hogy foglalkozást változtatnak, mint annak, hogy valamely más helyre költöznek.

A mozgás e három típusának kölcsönös összefüggése közel sem problémamentes. Vajon a személyek mind a három dimenzióban mozognak-e, vagy pedig vannak egyének, ill. csoportok, melyek mozognak egyik foglalkozástól a másikig, míg a lakóhelyváltoztatók többnyire megmaradnak ugyanazon foglalkozás mellett? Az eredmények azt mutatják, hogy szoros kapcsolat van a különböző mozgási értékek között. Azok a csoportok, amelyek egy bizonyos tekintetben mozgékonyak — pl. a munkahelyváltoztatásban — más tekintetben is mozgékonyaknak bizonyulnak. Mégis az adatok alapján úgy tűnik, hogy a térbeli mozgással szembeni ellenállás nagyobb, mint a foglalkozásváltozásban.

A fenti mozgás-értékek szintéziséhez alapot úgy kapunk, ha a vizsgált községek életében elemzünk olyan jelentős változásokat, mint az agrár és nem-agrár ágazatokba történő átáramlás, vagy mindkét területről a szellemi dolgozók rétege felé való mozgás.

A mintába került keresőknel a foglalkozási pálya mobilitásának iránya a következő:

*Nem mezőgazdasági fizikai dolgozók
Ipar, építőipar*

	A rétegbe tartozók %-ában
mezőgazdasági fizikaiból szakmunkás lett	2,43
mezőgazdasági fizikaiból betanított munkás lett	10,54
mezőgazdasági fizikaiból segédmunkás lett	<u>23,95</u>
mobilitizálódtak összesen	36,92
nem mobilitizálódtak	<u>63,08</u>
Összesen	100,00

Kereskedelem, közlekedés és szolgáltatásba

	A rétegbe tartozók %-ában
mezőgazdasági fizikaiból	10,16
kiskereskedőkből	15,25
szellemiből	6,79
iparból	<u>10,16</u>
mobilitizálódtak összesen	42,36
nem mobilitizálódtak	<u>57,64</u>
összesen:	100,00

Önállókból (kisiparos, kereskedő)

	A rétegbe tartozók %-ában
mezőgazdasági fizikaiba	5,72
ipari fizikaiba	11,43
kereskedelem, közlekedés, szolgáltatás	20,95
szellemibe	<u>3,81</u>
mobilitizálódtak összesen	41,91
nem mobilitizálódtak	<u>58,09</u>
összesen	100,00

Szellemi dolgozók rétegébe (értelmiségi: egyéb szellemi dolgozó)

	A rétegbe tartozók %-ában
mezőgazdasági fizikaiból	24,21
ipari fizikaiból	7,81
kereskedelem, közlekedés szolgáltatásból	<u>12,50</u>
mobilitizálódtak	44,52
nem mobilitizálódtak	<u>55,48</u>
összesen	100,00

Mezőgazdasági fizikaiban

	A rétegbe tartozók %-ában
szakmunkás lett	9,94
betanított munkás lett	16,00
segédmunkás lett	<u>5,30</u>
mobilitizálódtak	31,24
nem mobilitizálódtak	<u>60,56</u>
összesen:	100,00

Amint az adatok tanúsítják, a jelzett községekben jelentős a keresők intra-generációs mobilitása. A mintába került keresők 61%-a változtatta meg társadalmi csoportját, továbbá 5%-uk pedig saját társadalmi rétegén belül mobilizálódott.

A foglalkozási mobilitás aránya a szellemi dolgozóknál legmagasabb 45%. A mintába vett szellemi dolgozóknak 32%-a volt eredetileg mezőgazdasági és ipari fizikai foglalkozású.

A nem mezőgazdasági keresők körében az átrétegződés aránya magasabb mint a szellemieknél: 40%-uk került át más társadalmi rétegből. Az e csoporthoz tartozók között a mobilok aránya a szak- és betanított keresőknél a legmagasabb 51%. A nem mezőgazdasági fizikai dolgozók közé más csoportból bekerültek közel fele — az összes e rétegbe tartozó keresők 19%-a — olyan személy, aki a mezőgazdaságból került át.

A mezőgazdasági keresők rétegén belül 31% a mobilok aránya. Tehát e rétegbe tartozók viszonylag magas százaléka lett szak- és betanított munkás. Különösen Mindszenten nemcsak az állattenyésztésben, hanem a növénytermesztésben is sok a szak- és betanított munkás.

A fentiek mellett a foglalkozási átrétegződés mértékét és irányát befolyásolja (sok más, itt nem tárgyalható vonatkozásokon kívül), a lakóhelyváltogatás is. Már utaltam arra, hogy bizonyos korcsoportok, aktív kereső korcsoportok ellenállása nagy a térbeli mozgással szemben.

Ennek ellenére az elmúlt öt évben a megye lakosságának 20%-a változtatott állandó lakhelyet, 87 ezren költöztek más városba, illetve községbe. Amíg az 1950-es években a népesség mobilitásának iránya a főváros és az iparvidékek voltak, addig az utóbbi időben az iparosítás hatására a vándorlás súlypontja a megyén belül Szegedre terelődött át.

A változás tehát óriási méretű, és nagyrészt a rendkívül átrétegződés eredménye. Ezek az évek a falu átférfalódásának, a falun élő emberek érzelme- és gondolatvilágának, a parasztlelet forradalmának az időszaka is. Ez a fejlődés nagyszerű és csodálatos, de egyben nagyon sokrétű, nagy mélységeket és hatalmas magasságokat, indulatokat és érzelmi viharokat is hordoz magában a rideg számok mögött.

JEGYZETEK

- [1] PITIRIM A SOROKIN: (1889.) Orosz származású amerikai szociológus azonos Lenin által A „Pitirim Szorokin becses beismerései” c. cikkében is bírált eszer politikussal. (LENIN) Az agrárkérdésekről. II. Szikra, Budapest, 1950. 432—4.) SOROKIN 1923 óta az amerikai polgári szociológia legreakciósabb szárnyának egyik vezéralakja. Munkáiban óriási adathalmazokkal próbálja cáfolni a társadalmi fejlődést. Társadalmi rétegződéssel két könyvében: *Social Mobility* (New York—London, 1927.) és *What is a Social Class. — Class, Status, Power.* (Ed. 1957.) foglalkozik, sőt az utóbbi művében a társadalmi csoport fogalmának „lényeges ismertető” jegyeit is felsorolja. Sorokin fel-fogását a mobilitásra vonatkozóan érdekesen elemzi KULCSÁR KÁLMÁN A szociológiai gondolkodás fejlődése c. hézagpótló művében. Budapest, 1966. 206—7, 222—4, 229—31.
- [2] ARNOLD W. GREEN, *Sociology.* (New York—Toronto—London. 1956. 80—100.)
- [3] RICHARD CENTERS, *The Psychology of Social Classes.* Princeton University Press, 1949.
- [4] VÖ. H. DEWY ANDERSON AND PERCY E. DAVIDSON, *Occupational Trends in the States* (Stanford: Stanford University Press, 1940.), Idézi S. M. LIPSET AND R. BENDIX, *Social Mobility in Industrial Society.* (Berkeley and Los Angeles, 1959. University of California Press). 156.
- [5] LIPSET—BENDIX i. m. 157.
- [6] I. m. 170—95.
- [7] SZIGETI JÓZSEF, A filozófiai kutatás problémái. *Magyar Filozófiai Szemle.* 1963/1: 11.
- [8] ERDEI FERENC, A mezőgazdasági népesség gazdasági- társadalmi viszonyának alakulása a felszabadulás után. — *Tanulmányok a mai faluról.* Budapest, 1964. 14.
- [9] HEGEDŰS ANDRÁS, A szocialista társadalom struktúrájáról. (Szociológiai tanulmányok sorozat.) 1966. 95—113.

- [10] I. m. 110.
- [11] A disszertáció előző fejezetében a rétegtképző jegyek közül a tulajdonviszonyok, a munka megosztásban elfoglalt hely és a társadalmi-népgazdasági ág került elemzésre. 1954-ben adta először közre HEGEDŰS ANDRÁS a szocialista társadalom strukturájáról és rétegződéséről szóló (igen érdekes, s véleményünkkel általában megegyező) koncepcióját. Szerinte a rétegtképző jegyeket a következő kritériumok, illetőleg azok kombinációi jelentik: tulajdonviszonyok munkamegosztásban elfoglalt hely, lakóhely jellege, jövedelmi viszonyok, társadalmi-népgazdasági ág és műveltségi szint. Hegedűs, A szocialista társadalom strukturális modellje és a társadalmi rétegződés. Valóság. 1964/5: 14.
- [12] ERDEI FERENC, A mezőgazdasági népesség gazdasági-társadalmi viszonyainak alakulása a felszabadulás után. (Tanulmányok a mai faluról.) 1964. 37.
- [13] A kérdőíveket kitöltő, a felvételeket készítő csoportok vezetői: Szarka Mihály tanár, Balázs Eszter III. éves mezőgazdasági-biológiai szakos hallgató.
- [14] A vizsgált községek (Derekegyház, Mindszent, Szegvár) „iparosodó falvak” a keresők többsége a mezőgazdaságban dolgozik ugyan, de arányuk nem haladja meg az összes keresők 50—60%-át. Vö. HEGEDŰS ANDRÁS, A szocialista társadalom strukturájáról. Budapest, 1966. 106.
- [15] Minta: II-es 128 fő, I/1-b 59 fő, I/2-es 105 fő, I/1-a 493 fő, és a III-as kategóriának 835 fő, összesen 1620 fő.
- [16] 20 év a szocializmus útján. KSH. Szeged, 1965. 28.
- [17] Csongrád megye számokban. KSH. Szeged, 1966. 10—9.
- [18] KSH. Nemzetközi Statisztikai évkönyv. Budapest, 1965. 51—4.
- [19] 20 év a szocializmus útján. KSH. Szeged, 1965. 28.

НЕКОТОРЫЕ ХАРАКТЕРНЫЕ ЧЕРТЫ ОБЩЕСТВЕННО-ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПЕРЕСЛОЙКИ

Ф. К. Том

Статья рассматривает не исследованный аспект в марксистской социологии общественно-профессиональной переслойки — межпоколенческую подвижность на уровне сёл.

В первой части работы автор противопоставляет буржуазное и марксистское понятие подвижности, и показывает, что в современной буржуазной социологии подвижность индивидуализировалась и рассматривается независимо от объективных законов движения общества. Далее автор делает попытку теоретически обосновать межпоколенческую подвижность. Он показывает постоянность и изменчивость общества через профессиональную переслойку. Он даёт чувствовать по профессиональным моделям те большие изменения, которые происходят сегодня в деревне. Работа основана на аспекты репрезентативных данных, полученных от 1620 человек и произведённых в 1966-ом году в трёх сёлах области Чонград.

EINIGE CHARAKTERZÜGE DER GESELLSCHAFTLICH-BERUFLICHEN UMSCHICHTUNG

Von F. K.-Tóth

Die Arbeit untersucht einen in der marxistischen Soziologie bisher nicht erforschten Aspekt der gesellschaftlich-beruflichen Umschichtung: die intragenerationelle Mobilität auf dem Niveau der Gemeinde.

Im ersten Teil der Arbeit werden die bürgerliche und die marxistische Interpretation der Mobilität einander gegenübergestellt und nachgewiesen, dass in der heutigen bürgerlichen Soziologie die Mobilität individualisiert und von den objektiven Bewegungsgesetzen der Gesellschaft unabhängig behandelt wird.

Im Weiteren versucht der Verfasser die intragenerationelle Mobilität theoretisch zu begründen. Die gesellschaftliche Beständigkeit und Veränderlichkeit werden an Hand der beruflichen Umschichtung vorgeführt. Die gegenwärtigen kolossalen Veränderungen in den Dorfgemeinden werden an Lebensbahn-Modellen veranschaulicht. Die Arbeit gründet sich auf eine im Jahre 1966 im Komitat Csongrád durchgeführte representative Fragebogenaufnahme, die sich auf 1620 Personen erstreckte.